vastutasuks neljandikreduktsioonist loobumise eest võimalust tagastada rootsi suuraadli käes olevaid nn. staarostkondi. M. saavutaski Ljungby's Karl XI-lt resolutsiooni, milles kuningas lubas neljandikreduktsiooni Liivimaal teostada mitte ilma maapäeva nõusolekuta. Liivimaa aadli palvekirja sõnastus võib-olla andis kuningale ulatuslikud juriidilised võimalused teostada uut suurt Liivimaa aadli mõisade tagastamist. Tõrjunud tagasi Liivimaa aadlikkude poolt tema vastu avaldatud süüdistused uue reduktsiooni põhjustamisel, jätkas M. võitlust reduktsiooni ja hiljemini ka uue adramaaderevisjoni vastu. M. oli tsentraliseeriva riigivõimu vastu sihitud seisusliku ideoloogia silmapaistvamaid edasiarendajaid. Juba neljandikreduktsiooni päevil asus M. seisukohal, et Liivimaa aadli valdkond on seotud Rootsi riigiga ainult personaaluniooni kaudu, mistõttu Rootsi riigipäeval ei tohiks olla mingeid õigusi teha otsuseid Liivimaasse puutuvais küsimusis. Kui Karl XI alul põhjendas oma reduktsiooniõigust asjaoluga, et ta on piiskoppide ja Poola kuningate otsene järglane, püstitas M. sellele vastuväite: Liivimaa aadli suhtes polevat Karl XI absoluutne valitseja, vaid olevat seotud lepinguga; kuninga vaba teotsemist piiravat tema enda poolt kinnitatud aadliprivileegid, eriti aga Ljungby's antud lubadus ja aadli valduse üldine kinnitus. Mõisadereduktsiooni küsimuses soovitas M. alul pooldada vabatahtlikult reduktsiooni, vähemalt näiliselt, et mitte koos reduktsiooniga viia hädaohtu aadliprivileege täies ulatuses. Hiljemini (1681. a.) maapäev otsustas siiski mitte järele anda Karl XI esialgu mõõdukaile reduktsiooninõudmistele. Seejärel, kui 1682. a. otseseil läbirääkimistel Karl XI-ga jäeti kasutamata võimalus jõuda kuningaga kokkuleppele, ei jäänud M-lgi muud üle, kui asuda kaitsema rüütelkonna seisukohti kuninga järjest suurenevate reduktsiooninõuete vastu. Liivimaa aadli mõisade tegeliku tagastamise edasilükkamine 1684. a-ni näis õigustavat kaalutlusi, et õiguslikkude väidetega, eriti rõhutades Karl XI 1678. a. „lubadust", võib reduktsiooni ära hoida. Siiski ei saavutanud need väited, mis kuningat ärritasid, oma eesmärki. M-i poolt arendatud ideoloogiast tegi J. R. Patkul (vt.) hiljemini järelduse, et Liivimaa aadlil on õigus katkestada sidemeid Rootsiga, kui kuningas lepinguid ei täida. Baltluse ideoloogia arengu seisukohast tuleb M-i tähtsust kaugelt kõrgemalt hinnata, kui see seni sündinud.

J. Vasar, Die grosse livländische Güterreduktion I (1931); J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar, Eesti rahva ajalugu (1934), lk. 973 jj.

J. V.

***MENNING, Karl,** teatritegelane ja diplomaat, on toiminud Eesti saadikuna nov-ni 1933 Berliinis ja seejärel okt-ni 1937 Riias. Ta valiti 1931 „Vanemuise" Seltsi ja nov-s 1936 eesti kutselise teatri 30 a. juubeli puhul Eesti Näitlejate Liidu auliikmeks. Alates 1937. a. elab M. Tartus.

Isikl. saadud andmed; Eesti Vabadusristi Kavalerid (1935).

T.

***METS, Jaan,** agronoom, on toiminud Jõgeva Sordikasvanduse heintaimede osakonna juhatajana tänini, olnud ühtlasi 1927—29 õppeülesandetäitja, 1930—37 eradots. ja a-st 1938 dots. heinakasvatuse alal Tartu ülikoolis. — Ta on olnud tegev, peale varemini mainitute, veel mitmes organisatsioonis, nagu Talumajandusnõuande Büroos abiesimehena 1929—32, E. Agronoomide Seltsis, Tallinna Majanduse Ühisuses, E. Sooparanduse Seltsis, Agronoomide Kojas jm., esindanud Eestit Balti Agronoomide Liidu kongressidel ja kuulunud Liidu juhatusse ning võtnud osa teistestki rahvusvahelistest kongressidest. M. on väljapaistva agronoomina teotsenud eesti põllumajanduse arendamisel karjamajanduslikus suunas, propageerinud energiliselt heiniku- (niidu- ja karjamaade) kultuuri, aretanud selleks kohaseid heinasorte, uurinud nende bioloogiat ja lahendanud katseliselt heina- ja seemnekasvatuse uudisküsimusi. Ta on esinenud ettekannetega kongressidel, kursusil jm. ning avaldanud hulga artikleid ajakirjus jt. perioodilisis väljaandeis, nagu „Agronoomia", mille toimetajaks ta on olnud tänini, „Uus Talu", „Niit ja Karjamaa", „Põllumajandus", „Väikepõllumehe kirjavara" jm. Neist töist on nimetada „Linakasvatus Eestis" (koguteoses „Eesti", Tartu, 1926), „Meie heinaseemnekaubanduse ja heinaseemnekasvatuse praegune seisukord ja arendamise või-

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 203